

Vera Vāvere

(31.12.1929.–20.08.2025.)

Attēls no grāmatas "Latviešu rakstniecība biogrāfijās", Rīga: Zinātne, 2003.

Mūžībā devusies literatūrzinātniece, akadēmiķe, Latvijas Zinātņu akadēmijas īstenā locekle, valsts emeritētā zinātniece Vera Vāvere.

Literatūrzinātnieces zinātnisko interešu lokā bijusi latviešu un cittautu literatūras sakaru pētniecība. Interese radusies, studējot Latvijas Valsts universitātes Krievu valodas un literatūras nodaļā (1948–1953), kad padziļināti apgūta krievu literatūra un vienlaikus saistījusi arī latviešu literatūra. Pēc universitātes beigšanas Vera Vāvere iestājās Valodas un literatūras institūta aspirantūrā, kuras laikā

tapu disertācija par Maksimu Gorkiju un latviešu literatūru (aizstāvēta 1958. gadā, iegūstot filoloģijas zinātņu kandidāta grādu).

Par Veras Vāveres vienīgo darbavietu kļuva Valodas un literatūras institūts (kopš 1991. gada – Literatūras, folkloras un mākslas institūts), kurā nostrādāti gandrīz 50 gadi (1953–2001). 1964. gadā tika pieņemts lēmums paplašināt institūtā jau esošo literatūras vēstures un tekstoloģisko izpēti, veidojot jaunu – Teorijas – nodaļu jeb, kā toreiz teica, Teorijas sektoru, un jaunā pētnieciskā virziena izstrāde tika uzticēta Verai Vāverei. Teorijas daļu viņa vadīja 37 gadus, pulcējot jaunus pētniekus (Hariju Hiršu, Viesturu Skrauci, Janīnu Kursīti u. c.) un aicinot "pār kvalificēties" savus kolēģus. "Vāveres laikā" tapuši pētījumi par latviešu romāna vēsturi (Ingrīda Kiršentāle), par stāstu un noveli (Maiga Mauriņa, Benita Smilkītiņa), par traģēdijas žanru (Dzidra Vārdaune), par jaunāko latviešu dzeju (Milda Kalve), arī trīs pētījumi par prozu ("Prozas specifika", "Prozas žanri", "Prozas poētika"), kuru autori ir Teorijas daļa literatūrzinātnieki. Minami arī krājumi par citiem literatūras jautājumiem ("Žanrs un kanons", "Kritika – teorija, vēsture, prakse" u. c.). Šajā laikā Vera Vāvere izveidoja pētnieciskos kontaktus ar kolēģiem Lietuvā, Maskavā,

Vera Vāvere 2023. gadā.

Armēnijā, kas deva ierosmes un jaunas idejas gan viņai pašai, gan citiem kolēģiem.

Organizatoriskais darbs prasījis daudz spēka un laika, tomēr uzrakstīta otra disertācija par Andreju Upīti un pasaules literatūru, iegūstot filoloģijas doktora grādu (nostrificēts par habilitētā zinātņu doktora grādu), tā pārstrādāta un izdota grāmatā (1986, Andreja Upīša prēmija). 1965. gadā izdota grāmata par latviešu un krievu literatūras sakariem (kopā ar Georgu Mackovu).

Veras Vāveres kolēģi arvien uzsvēruši – Vera bija dzimusi vadītāja, ar strauju, bet taisnīgu raksturīgu, cilvēciski iejūtīga un saprotoša, taču tas nebūt nav nozīmējis kādas atlaides darbu veikšanā.

Otro elpu Vera Vāvere it kā ieguva 90. gados, kad tā īsti varēja nodoties savam sirdsdarbam – 20. gadsimta sākuma literatūras izpētei, kas nav iedomājama bez salīdzinošas literatūras pētniecības. Iznākusi kopā ar Ludmilu Sproģi uzrakstītā grāmata “Latviešu modernisma aizsākumi un krievu literatūras “sudraba laikmets”” (2002, Latvijas Literatūras gada balva), arī nopietnās arhīvu studijās balstītā monogrāfija “Viktors Eglītis” (2012, Latvijas Zinātņu akadēmijas Viļa Plūdoņa balva). Kopš 2003. gada Vera Vāvere bija Latvijas Rakstnieku savienības biedre.

Veras Vāveres “metodi” visprecīzāk raksturojusi viņas kolēģe Dzidra Vārdaune: “Tieši tas, ka literatūras zinātnē ir Veras Vāveres sirdslieta, pret kuru jāizturas ar cieņu un mīlestību, ir pats galvenais viņas panākumu garants. Ar nopietnu darbu, stundām ilgi sēžot pie manuskripta kopā ar ticību un šaubām un “izsēžot” kādas jaunas atziņas dzirksti, ar vēlēšanos savstarpēji bagātināt un tuvināt dažādu tautu nacionālās kultūras ir radīti Veras Vāveres raksti literatūras sakaru pētniecībā, kas publicēti ne vien Latvijā, bet arī Krievijā, Somijā, Zviedrijā, Igaunijā, Armēnijā un citur.” (Vārdaune Dz. Vai var izstāstīt dvēseli? *Karogs*, 2004, Nr. 12, 195.–196. lpp.)

DOI: 10.35539/LTNC.2025.0058.15